

ЕПОНІМ «МЕНМЕТÇİK»: ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ

Проблемі епонімії в останні роки присвячено чимало праць вітчизняних і зарубіжних лінгвістів. У сучасному мовознавстві терміном «епонім» позначається «об'єкт, на який перейшло власне ім'я – ім'я божества, героя або реальної особи; назва хвороби або синдрому, анатомічного органу в медичній термінології, назва структури, методу в абстрактній науці, винаходи в техніці, географічного об'єкта» [2]. Тобто можна сказати, що епонім – це власна назва, яка стало загальною назвою.

Найбільш вивченими є епоніми в області науки, техніки і медицини: дизель, макінтош; вольт, ват, герц, ампер; хвороба Альцгеймера, синдром Дауна. Окрему групу становлять епоніми, що походять від імені людини і передбачають найбільш характерну для цієї людини якість (наприклад, «шумахерами» ми називаємо людей, які люблять швидку їзду). Саме до такого типу (їх ми називаємо «побутові епоніми», на відміну від епонімів-термінів) відноситься в турецькою мовою епонім «Mehmetçik», лінгвокультурологічні особливості значення і вживання якого ми розглядаємо у цій доповіді. Матеріалом для дослідження нам послугували сучасна турецька література і публіцистика.

«Побутові» епоніми як лінгвокультурологічні феномени виконують важливу ідентифікаційну функцію «визначення належності конкретного феномена тій чи іншій культурі, певній спільноті, зокрема можливе й розташування цього феномена на шкалі «свій – чужий» [1, с. 70].

Mehmetçik – це зменшувально-пестлива форма турецького імені Мехмет (Mehmet). Утворена вона шляхом додавання афікса -çik до цього імені і використовується для позначення солдата турецької армії. З точки зору граматики афікс -çik передає у турецькій мові значення «малого розміру, малої кількості, любові і жалості». Епонім «Mehmetçik» включений до «Великого словника турецької мови» Турецького лінгвістичного суспільства, де він визначається як «ім'я, яким любовно називають турецького солдата» [3].

Історія виникнення цього епоніма неясна. Відомо тільки, що з'явився він на початку 20 століття в період воєн, які вела Османська імперія, і закріпився в період Національно-визвольної війни турецького народу 1919-1923 рр.

Проаналізувавши близько 50 випадків вживання у сучасній літературі і публіцистиці, ми виявили такі конотації значення епоніма «Mehmetçik»: простий солдат з народу, сміливий і відважний герой, солдат, готовий на подвиг і самопожертву заради Батьківщини, загроза для ворогів, захисник турецької нації, безіменний солдат, загиблий за Батьківщину. Нерідко в аналізованих нами випадках вживання епоніма «Mehmetçik» присутня також конотація любові і жалості, що підкреслюється використанням зменшувально-пестливого аффікса -çik. Відзначимо також, що у ряді статей турецької преси слово Mehmetçik вжито у збірному значенні «турецька армія».

Епонім «Mehmetçik» в сучасній Туреччині знову став ім'ям власним як складова частина назв деяких організацій, пов'язаних з армією (Türk Silahlı Kuvvetleri Mehmetçik Vakfı, Mehmetçik TV), а також назв деяких географічних об'єктів (Mehmetçik Mahallesi, Mehmetçik Caddesi).

У зв'язку з тим, що у Туреччині військова служба є обов'язковою для всіх чоловіків, але є можливість пройти її в скорочені терміни (21 день) за певну суму, в Інтернеті почали з'являтися каламбури на цю тему, що обіграють епонім Mehmetçik і використовують для цього форми імені Мехмет: 'Bedelli askerlik yapanlar Mehmet Bey, üniversite mezunu olup da kısa dönem askerlik yapanlar Mehmet, vatani görevini normal olarak yapanlar Mehmetçik, Vicdani ret - Memoş, zamanında 40-48 ay yapanlar için bir isim bulunmamış henüz'.

Таким чином, ми бачимо, що епонім Mehmetçik, виникнувши на початку 20-го століття, активно вживається і сьогодні в турецькому мовою як лінгвокультурний феномен.

Література

1. Красных В. В. Культура, культурная память и лингвокультура: их основные функции и роль в культурной идентификации / В. В. Красных // Вестник ЦМО МГУ. Филология. Культурология. Педагогика. Методика. – 2012. – № 3. – С. 67–73

2. Лейчик В.М. Обсуждение проблем эпонимии в современной науке [Электронный ресурс] / В.М. Лейчик. – Режим доступа: http://www.ling-expert.ru/langlaw1/leitchik_epomymms.html
3. Büyük Türkçe Sözlük [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts